

F. Kvalø

Αμφορέας έτοιμος προς ανέλκυση.

ΕΝΑΛΙΕΣ ΕΡΕΥΝΕΣ ΣΤΗΝ ΚΑΣΟ

Σημαντικά αρχαιολογικά τεκμήρια περιλαμβάνονται στα ευρήματα της πρώτης υποβρύχιας ερευνητικής αποστολής στον θαλάσσιο χώρο της νήσου Κάσου. Συνολικά εντοπίστηκαν πέντε ναυάγια, καθώς και μία πιθανή αρχαία λιμενική εγκατάσταση. Ιδιαίτερα αξιόλογο εύρημα αποτελεί ένα ναυάγιο της ύστερης Κλασικής περιόδου, το οποίο έφερε πέντε λίθινες πυραμιδοειδείς άγκυρες. Το φορτίο του πλοίου περιλαμβάνει, εκτός από αμφορείς τεσσάρων τουλάχιστον διαφορετικών τύπων, λεπτή κεραμική καθώς και τμήματα αποθηκευτικών πίθων. Με βάση την κεραμική που περισυλλέχθηκε και ανελκύστηκε, το ναυάγιο μπορεί να χρονολογηθεί στα τέλη του 4ου ή τις αρχές του 3ου αι. π.Χ. Το είδος του φορτίου και οι λίθινες άγκυρες που εντοπίστηκαν παρουσιάζουν ομοιότητες με το ναυάγιο της Αντιδραγονέρας Κυθήρων, που χρονολογείται στον ύστερο 4ο αι. π.Χ. Σε ό,τι αφορά τα υπόλοιπα τέσσερα ναυάγια, πρόκειται για ένα ναυάγιο με φορτίο ροδιακών αμφορέων

του 1ου αι. π.Χ., ένα ναυάγιο με αμφορείς και επιτραπέζια κεραμική της Βυζαντινής εποχής, χρονολογούμενο μεταξύ του 8ου και του 10ου αι. μ.Χ., ένα ξύλινο σκαρί πλοίου χρονολογούμενο στη μετεπαναστατική περίοδο και ένα ναυάγιο νεώτερων χρόνων που μετέφερε οικοδομικό υλικό. Εκτός των προαναφερθέντων ναυαγίων, εντοπίστηκε επίσης μεγάλος αριθμός μεμονωμένων ευρημάτων, μεταξύ των οποίων σιδερένια κανόνια, βυζαντινές και νεώτερες άγκυρες, καθώς και απορρίψεις κεραμικής, που μαρτυρούν τη συνεχή και αδιάλειπτη χρήση του θαλασσίου χώρου από την Αρχαιότητα ως και τη Νεώτερη εποχή.

Η απομακρυσμένη και ακριτική Κάσος αποτέλεσε για πρώτη φορά πεδίο συστηματικής ενάλιας αρχαιολογικής έρευνας στο πλαίσιο ενός τριετούς ερευνητικού προγράμματος (2019-2021), το οποίο έχει ως βασικό στόχο τον εντοπισμό, την τεκμηρίωση και τη μελέτη των ενάλιων αρχαιοτήτων μίας περιοχής που αποτέλεσε σταυροδρόμι πολιτισμών,

C. Hove

Εργασίες φωτογράφισης ναυαγίου Ελληνιστικής εποχής.

C. Hove

Σιδερένιο κανόνι με επίπαγο ασβεστολιθικών ιζημάτων.

F. Kvalø

Λίθινη πυραμιδοειδής άγκυρα από ναυαγιο της ύστερης Κλασικής εποχής στα Κασονήσια.

F. Kvalø

Νομείς και πέτωμα ναυαγίου των χρόνων της Ελληνικής Επανάστασης.

αλλά και σημαντικό κέντρο ναυσιπλοΐας. Κατά την ερευνητική περίοδο του 2019, πραγματοποιήθηκαν συνολικά εξήντα επτά (67) ομαδικές καταδύσεις, με περισσότερες από εκατό (100) ώρες ατομικού χρόνου βυθού, ενώ καλύφθηκε το 1/3 περίπου της συνολικής έκτασης της προγραμματισμένης για έρευνα περιοχής.

Η έρευνα πραγματοποιήθηκε από την Εφορεία Εναλίων Αρχαιοτήτων του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού σε συνεργασία με το Ινστιτούτο Ιστορικών Ερευνών του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών από τις 24 Σεπτεμβρίου έως τις 10 Οκτωβρίου 2019, υπό τη διεύθυνση των αρχαιολόγων Γεωργίου Κουτσουφλάκη και Ξανθής Αργύρη.

Πηγή: ΥΠΠΟΑ

ΑΚΡΩΤΗΡΙ-ΝΗΣΙΑΡΟΥΪΝ ΚΥΠΡΟΥ

ΕΝΑΛΙΕΣ ΕΡΕΥΝΕΣ ΕΦΕΡΑΝ ΣΤΟ ΦΩΣ 800 ΑΜΦΟΡΕΙΣ ΚΑΙ ΚΥΜΑΤΟΘΡΑΥΣΤΗ

Το Τμήμα Αρχαιοτήτων Κύπρου ανακοίνωσε τη λήξη της ενάλιας αρχαιολογικής έρευνας στο Ακρωτήρι-Νησιάρουιν (Dreamer's Bay) της Επαρχίας Λεμεσού. Την έρευνα διηύθυναν μέλη του Κέντρου Ενάλιας Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου του Southampton, και αποτελεί μέρος των ευρύτερων ερευνών στην περιοχή από το Ancient Akrotiri Project το οποίο διευθύνει το Πανεπιστήμιο του Leicester από το 2015. Οι έρευνες πραγματοποιήθηκαν με την άδεια του Τμήματος Αρχαιοτήτων Κύπρου και την έγκριση της διοίκησης των Βρετανικών βάσεων. Η φετινή ερευνητική περίοδος επωφελήθηκε από τη στήριξη και ενεργή συμμετοχή προσωπικού από τη Βασιλική Πολεμική Αεροπορία Ακρωτηρίου (RAF Akrotiri) και τη συμμετοχή του εργαστηρίου Εναλίων Αρχαιολογικών Ερευνών του Πανεπιστημίου Κύπρου (MARELab) το οποίο παρείχε το ερευνητικό σκάφος και πολύτιμη τεχνογνωσία στην αναγνώριση των κεραμικών αντικειμένων. Η εταιρία CP Marine Explorations παρείχε τον εξοπλισμό κατάδυσης και ασφάλειας, και η Kembali Divers τις φιάλες οξυγόνου. Περαιτέρω στήριξη προσέφερε το Defence Infrastructure Organisation και το Western Sovereign Base Area Archaeological Society. Κατά τη διάρκεια των φετινών ερευνών συμμετείχε ως επισκέπτης δύτης για μια

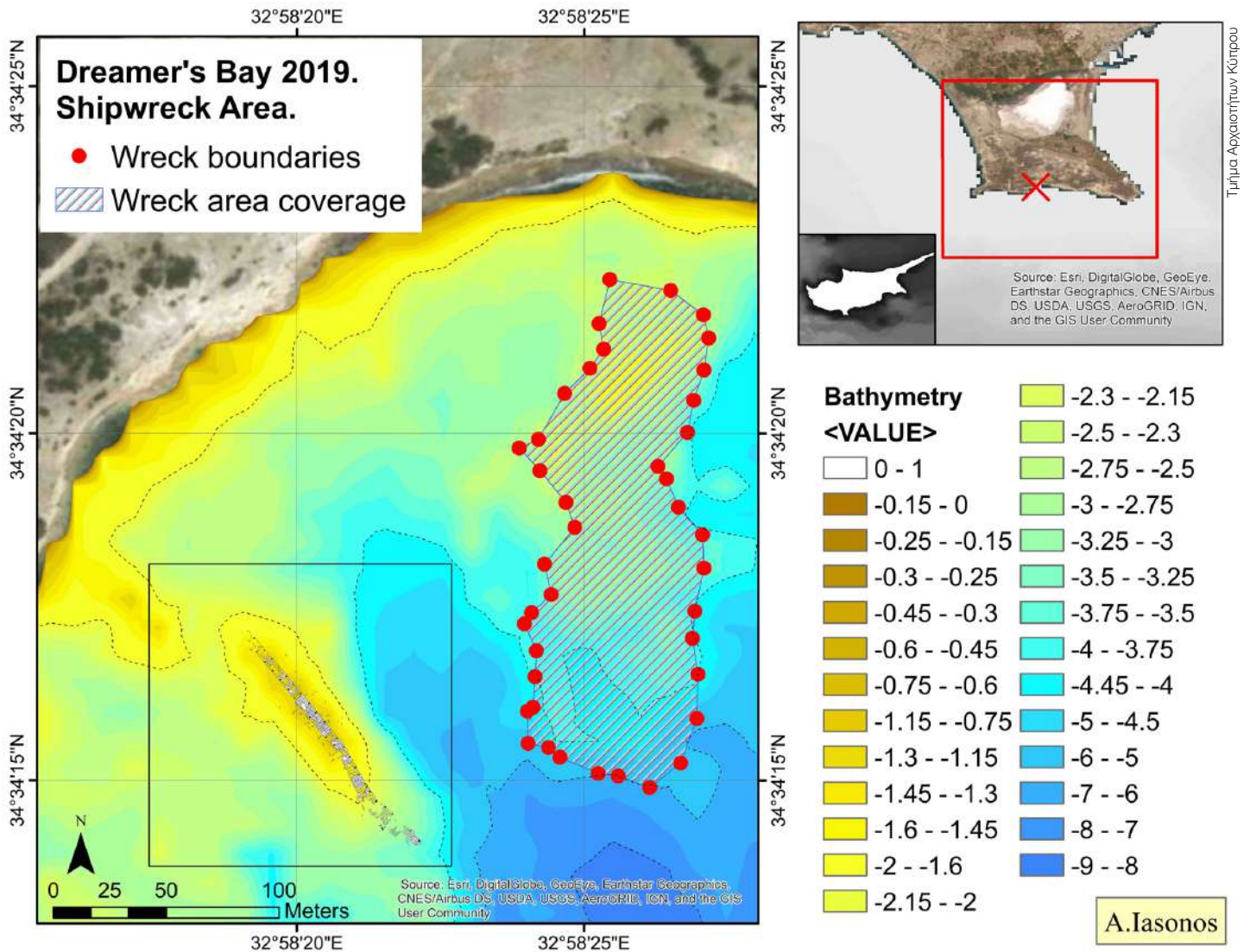

Γενική επισκόπηση στην περιοχή έρευνας.

Διερεύνηση του γρανιτένιου κίονα από δύτες.

Τμήμα Αρχαιοτήτων Κύπρου

Χαρτογράφηση του κυματοθραύστη, του προστατευμένου καναλιού στο υπήνεμό του τμήμα και της περιοχής με τους υπερυψωμένους βράχους στα ανατολικά, που ταυτίζονται με το σύνορο του ναυαγίου.

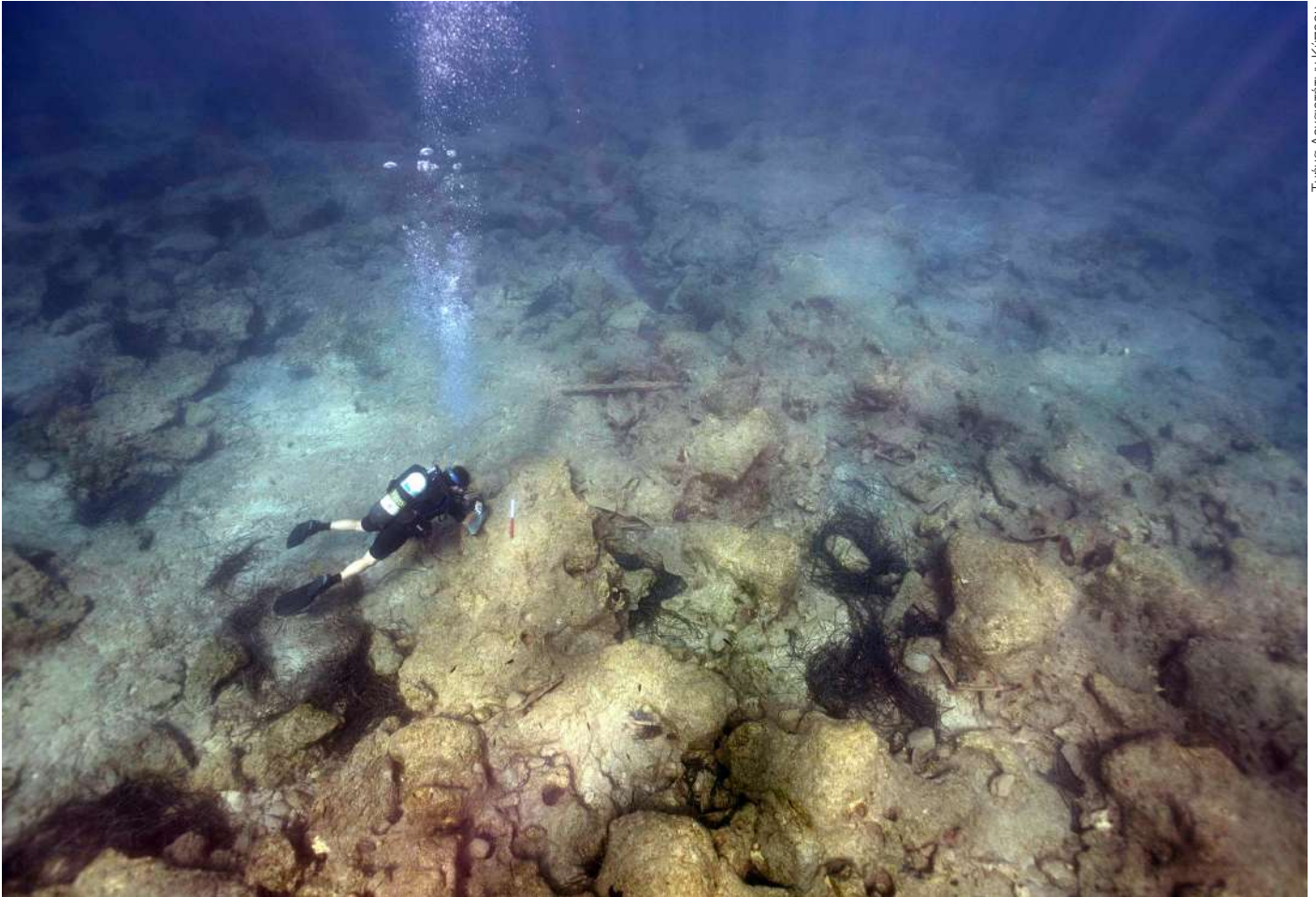
μέρα ο Διοικητής των Βάσεων Ακρωτηρίου. Οι έρευνες επιχορηγήθηκαν από το Honor Frost Foundation, HF, και πραγματοποιήθηκαν από μια ομάδα νέων ενάλιων αρχαιολόγων.

Η δεύτερη ενάλια διερεύνηση της περιοχής πραγματοποιήθηκε μεταξύ 8-19 Σεπτεμβρίου 2019 με τη συμμετοχή επαγγελματιών ενάλιων αρχαιολόγων, φοιτητών ενάλιας αρχαιολογίας, δυτών, τοπογράφων, φωτογράφων και αρχαιολόγων από την Κύπρο και το Ηνωμένο Βασίλειο. Διερευνήθηκε περαιτέρω ο αρχαίος κυματοθραύστης και η ευρύτερη του περιοχή στο Dreamer's Bay. Σε αντίθεση με την προηγούμενη ερευνητική περίοδο που είχε ως κύριο στόχο την καταγραφή των ερειπίων του αρχαίου κυματοθραύστη ο οποίος βρίσκεται 1-4 μέτρα κάτω από τη στάθμη της θάλασσας, ο κυριότερος στόχος της φετινής περιόδου ήταν η ευρύτερη επισκόπηση του κόλπου και των παραθαλάσσιων ευρημάτων, και ιδιαίτερα η διερεύνηση της περιοχής στα ανατολικά του κυματοθραύστη όπου εντοπίστηκε μεγάλη

ποσότητα κεραμικής. Η ομάδα διατύπωσε τη θεωρία ότι λόγω της διασποράς και ποσότητας των κεραμικών οστράκων που ανήκαν σε αμφορείς παρόμοιας τεχνοτροπίας, πιθανότατα πρόκειται για αντικείμενα που σχετίζονται με ναυάγιο.

Η διερεύνηση του 2019 επικεντρώθηκε σε τρία σημεία: περαιτέρω εξέταση του αρχαίου κυματοθραύστη, ολοκλήρωση της επισκόπησης στο Dreamer's Bay και της παράκτιας περιοχής όπου βρίσκονται οι κτηριακές εγκαταστάσεις που ανασκάφηκαν από το Πανεπιστήμιο του Leicester στα δυτικά του κόλπου, και περαιτέρω ανάλυση της κεραμικής συγκέντρωσης στα ανατολικά του κυματοθραύστη ώστε να διευκρινιστεί η προέλευση των αντικειμένων.

Ο κυματοθραύστης είχε διερευνηθεί εκτεταμένα το 2018 τόσο οπτικά όσο και φωτογραμμετρικά. Το 2019 οι εργασίες επικεντρώθηκαν στον υπολογισμό του όγκου των μπάζων που είχαν καταρρεύσει κυρίως στα ανατολικά της κατασκευής, ώστε να εξακριβωθεί το αρχικό του ύψος και

Διερεύνηση των ερειπίων με κεραμίδες κοντά στον κυματοθραύστη.

μέγεθος. Περαιτέρω, διερευνήθηκε η περιοχή γύρω από τον κυματοθραύστη και χαρτογραφήθηκε η ύπαρξη ενός καναλιού στα ανατολικά του κυματοθραύστη, περίπου 5-6 μέτρων βάθους, σημειώνοντας την είσοδο στα προστατευμένα ύδατα στο υπήνεμο τμήμα της κατασκευής, σε περιοχή αγκυροβόλιου. Επιπρόσθετα, επισκόπηση της περιοχής από δύτες χρησιμοποιώντας ενάλιες συσκευές (scooters) επέτρεψαν ευρύτερη καταγραφή των παράκτιων προσεγγίσεων, αναγνώρισαν νέα ευρήματα συμπεριλαμβανομένων λίθινων αγκύρων καθώς και της πιθανής ύπαρξης ενός ναυαγίου που μετέφερε κεραμίδες, άγνωστης μέχρι στιγμής χρονολόγησης. Στα δυτικά του κυματοθραύστη, σημειώθηκαν συσσωρεύσεις κεραμικής, παρόλα αυτά η επισκόπηση σε πιο βαθύ σημείο στα δυτικά μπροστά από τα παράκτια οικοδομήματα που ανέσκαψε η ομάδα του Πανεπιστημίου του Leicester δεν απέφερε αρχαιολογικά ευρήματα, αμφισβητώντας τη θεωρία ότι η περιοχή αυτή θα χρησίμευε ως όρμος. Όλα τα ευρήματα καταγράφηκαν, περιεγράφηκαν και φωτογραφήθηκαν υποβρύχια, και οι ακριβείς τους συντεταγμένες σημειώθηκαν με τη μέθοδο GPS. Ανελκύστηκαν επιλεγμένα ευρήματα, ιδιαίτερα σε περιπτώσεις όπου τα αντικείμενα είτε κινδύνευαν από περαιτέρω μετατόπιση, είτε χρησίμευαν ως δείκτες χρονολόγησης.

Το σημαντικότερο αποτέλεσμα της φετινής ερευνητικής περιόδου ήταν η διαπίστωση ότι η ανατολική συγκέντρωση κεραμικής που εντοπίστηκε στην ανυψωμένη βραχώδη προεξοχή στα ανατολικά του κυματοθραύστη και του προστατευμένου καναλιού ανήκει με βεβαιότητα σε αρχαίο ναυάγιο. Χρονολογημένο με βάση την κεραμική στα τέλη του 6ου-7ου αι. μ.Χ., όπως επιβεβαιώθηκε από την ειδικό Δρα Στέλλα Δεμέστιχα του Πανεπιστημίου Κύπρου, τα θραύσματα κεραμικών αμφορέων εντοπίστηκαν σε μεγάλη διασπορά και σε περιοχή που εκτείνεται για περίπου 130.000 τ.μ. Στο μέσον του ναυαγίου εντοπίστηκε τμήμα από κίονα κατασκευασμένου από γρανίτη από το Ασουάν, ο οποίος επίσης εικάζεται ότι θα ανήκε στα αντικείμενα που μετέφερε το πλοίο. Η περιοχή διερευνήθηκε διεξοδικά, απαριθμώντας περίπου 800 τεμάχια από λαβές και στόμια αμφορέων. Επιλεγμένα δείγματα κεραμικής ανελκύστηκαν για περαιτέρω ανάλυση.

Πηγή: Τμήμα Αρχαιοτήτων Κύπρου

Το ρωμαϊκό ναυάγιο στο Φισκάρδο Κεφαλονιάς.

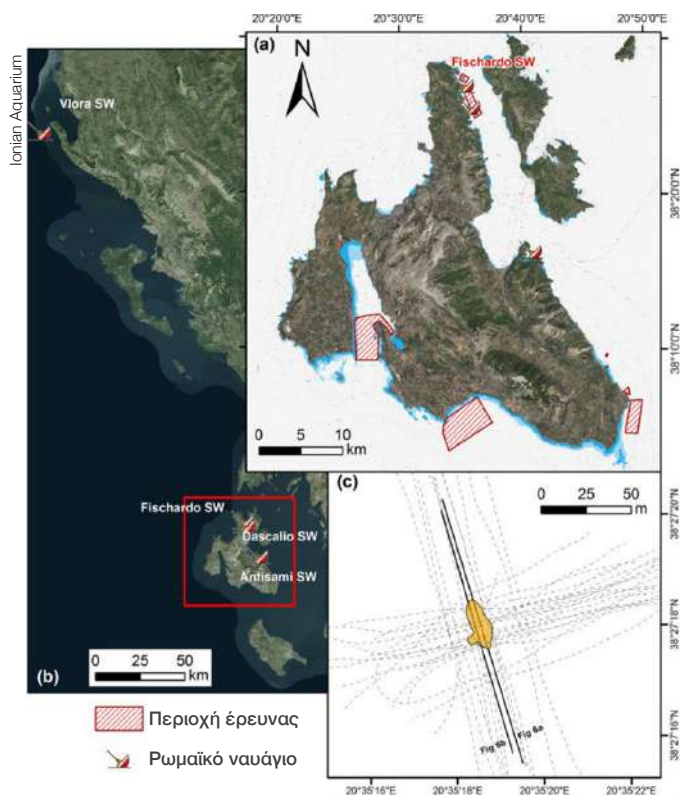
Ionian Aquarium

ΑΝΑΚΑΛΥΨΗ ΡΩΜΑΪΚΟΥ ΝΑΥΑΓΙΟΥ ΤΟΥ 1ΟΥ ΑΙΩΝΑ Μ.Χ. ΣΤΗΝ ΚΕΦΑΛΟΝΙΑ

Ρωμαϊκό ναυάγιο ηλικίας περίπου 2.000 ετών ανακάλυψαν ερευνητές με επικεφαλής τον Δρα Γιώργο Φερεντίνο του Πανεπιστημίου της Πάτρας στον βυθό του Φισκάρδου στην Κεφαλονιά. Σύμφωνα με την επιθεώ-

ρηση *Journal of Archaeological Science*, το ναυάγιο εντοπίστηκε μετά από σάρωση του βυθού με ηχητική απεικόνιση και μετά την εξέταση των αμφορέων που βρέθηκαν σε αυτό υπολογίστηκε ότι χρονολογείται μεταξύ του 1ου αι. π.Χ. και του 1ου αι. μ.Χ. Ο Δρ Φερεντίνος, ειδικός στην ενάλια αρχαιολογία και ωκεανογραφία, είπε ότι αν ανασυρθεί μελλοντικά το ναυάγιο του Φισκάρδου –ένα από τα τέσσερα μεγαλύτερα της συγκεκριμένης χρονικής περιόδου, που έχουν εντοπιστεί στη Μεσόγειο- οι ερευνητές ενδέχεται να εντοπίσουν στο σκαρί του περισσότερα στοιχεία αναφορικά με την προέλευσή του. «Είναι μισοβυθισμένο στην ιλύ και ως εκ τούτου ελπίζουμε ότι αν προχωρήσουμε σε μια ανασκαφή μελλοντικά θα βρούμε μέρος ή ολόκληρο το ξύλινο σκαρί», δήλωσε ο ειδικός στην ενάλια αρχαιολογία, ωκεανογραφία και Θαλάσσια Γεωλογία. Ειδικό εκτιμούν ότι το σκάφος μετέφερε έως και 6.000 αμφορείς όταν ναυάγησε κοντά στην Κεφαλονιά. Χημική ανάλυση δειγμάτων και τεστ DNA ενδέχεται να αποκαλύψουν το ακριβές περιεχόμενο των αμφορέων. Το ναυάγιο πιστεύεται ότι έχει μήκος 34 μ. και πλάτος 13 μ., πράγμα που σημαίνει ότι ίσως ήταν ένα από τα μεγαλύτερα πλοία που έκαναν την εποχή εκείνη ταξίδια στη Μεσόγειο, καθώς είναι σημαντικά μεγαλύτερο από τα συνηθισμένα ρωμαϊκά εμπορικά πλοία, που είχαν μήκος 15 έως 20 μέτρα. Το σκάφος πιστεύεται ότι μετέφερε έως και 6.000 αμφορείς.

Πηγή: naffemporiki | in.gr | kefaloniainmagazine.gr

Ionian Aquarium

Επιμέλεια:
Δημήτριος Γαρουφαλής
Αρχαιολόγος